herpy

ORMAR

Kungsboa

Boa constrictor

Boa constrictor är en kraftig boa från Sydamerika, framför allt öster om Anderna, brun till grå med mörka sadelmärken och en svans som hos många lokalformer är rödbrun till röd. Den blir 180-300 cm, är aktiv i skymning och på natten och lever 20-30 år. Den är större än den nära släktingen *Boa imperator*, kräver ett stort terrarium, sällsynta måltider och en hållare som kan ta ansvar i decennier.

Familj: Boidae Engelska: Boa Constrictor Tidigare namn: *Constrictor constrictor*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**180-300 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**20-30 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Savann, torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**240 × 120 × 120 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-30 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**55-75 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Könsmogen	**18-48 mån.**
Kullstorlek	**10-65 ungar**
Dräktighet	**100-120 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Boa constrictor är en tung, kraftigt byggd orm med triangulärt huvud, vertikala pupiller och ett mönster av mörka sadelmärken på brun, grå eller gyllene botten. Många djur har en rödbrun till röd svans, och sadlarna är ofta fladdermusformade. Ungar är gråaktigare och får gula och bruna toner med åldern. Färger och teckningar varierar mycket med lokalen.

Vuxna honor är normalt 210-300 cm och hanar 180-240 cm. Honorna är tydligt större och tyngre än hanarna. Enstaka djur når omkring 370 cm, men det är sällsynt; storleken beror på lokal och på hur snabbt djuret växer. Djur som pressas till snabb tillväxt med stora och täta måltider blir inte större, men lever kortare.

Avgränsningen mot *Boa imperator* är viktig. Båda arterna räknades tidigare till *B. constrictor*, men DNA visar att formerna i Centralamerika är en självständig utvecklingslinje, och de står nu som *B. imperator*. Den har sin egen vägledning: den är mindre (130-250 cm), kommer från Mexiko, Centralamerika och nordvästra Sydamerika och är den som oftast säljs i handeln.

B. constrictor i snäv bemärkelse lever bara i Sydamerika, mest öster om Anderna. Handelsdjur är ofta blandningar av lokalformer och arter, så fråga vad som faktiskt säljs. Underarten *B. c. occidentalis* från Argentina och Paraguay är en av de största; honorna blir omkring 300 cm.

Djuren är lugna när de har vant sig vid hantering, men storlek och kraft kräver erfarenhet. Det finns många morfer, men vägledningen handlar om arten.

Utbredning och livsmiljö

Boa constrictor lever i större delen av Sydamerika öster om Anderna och dessutom i nordvästra Peru väster om bergen: från Colombia och Venezuela över Guyana, Surinam och Franska Guyana till Brasilien, Peru, Ecuador, Bolivia, Paraguay och Argentina. Arten finns också på Trinidad och Tobago. Mot nordväst, i Colombia och Ecuador, avlöses den av *Boa imperator*.

Tidigare uppgifter från Mexiko och Centralamerika gäller i dag *B. imperator*. Underarterna *B. c. occidentalis* (Argentina, Paraguay och sydöstra Bolivia), *B. c. longicauda* och *B. c. ortonii* (norra och nordvästra Peru) avgränsas inte lika av alla, och *B. c. longicauda* hör kanske till *B. imperator*. Boorna på Dominica och Saint Lucia förs i dag som egna arter, *Boa nebulosa* och *Boa orophias*.

> **Naturlig utbredning:** Colombia, Venezuela, Guyana, Franska Guyana, Surinam, Ecuador, Peru, Bolivia, Brasilien, Paraguay, Argentina och Trinidad och Tobago.

LIVSMILJÖ

Boa constrictor lever i ett brett urval av livsmiljöer, från fuktig regnskog till torr skog, savann och buskmark. Den finns ofta vid floder och vattendrag, för den är en god simmare, och den använder gnagarhålor, ihåliga träd och tät buskvegetation som gömställen. Arten tål växlande förhållanden och är aktiv från omkring 17 °C till 40 °C, men oftast vid 19-32 °C.

Unga djur klättrar och jagar i buskar och träd, medan äldre och tyngre djur mest lever på marken. Arten är nattaktiv men kan sola sig på dagen när nätterna är svala. Djuret är ett försåtsjägare som äter gnagare som ekorrar, råttor och agutier samt fåglar, ödlor, groddjur och mindre däggdjur som pungråttor. Bytet dödas genom strypgrepp. Födan är oregelbunden i naturen, och ämnesomsättningen är långsam.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur över 240 cm ska ha ett terrarium på minst 240 × 120 × 120 cm (längd × bredd × höjd), och mindre vuxna djur på 180-240 cm minst 180 × 90 × 90 cm. Eftersom de flesta honor blir över 240 cm är det stora måttet det säkra valet. Större och högre är klart bättre. Tumregeln är att längden motsvarar ormens längd och att bredd och höjd var och en är hälften. Djuret ska kunna sträcka ut sig helt och ha plats för en tydlig temperaturgradient. Färdiga terrarier i den storleken är dyra och sällsynta, så många bygger själva. Använd fuktbeständiga material: PVC-skiva eller trä förseglat med djursäkert lack. Melamin löses upp i fukten.

En nyfödd unge kan bo i ett terrarium av vuxenstorlek om det finns många gömslen och ett lågt vattenkärl. Ungar kan tredubbla längden under första året. Alternativt används en ventilerad plastlåda som tillfälligt uppfödningsutrymme. Vuxna djur får inte hållas i plastlådor.

Terrariet ska ha dörrar fram och ett lock som kan låsas. En stor boa tar sig ut genom även små öppningar, och ett djur som ser en hand komma ovanifrån uppfattar den som ett rovdjur.

Bottenskiktet ska vara minst 5 cm djupt, gärna 8-10 cm, så att djuret kan gräva och bottnen håller kvar fukten. En blandning av matjord, kokosfiber och lite lekesand är ett bra val, och ett lager sphagnum och torra löv ovanpå ökar fuktigheten. Undvik ren sand, grus, mattunderlag, furu och ceder. Inred med kraftiga grenar, kork och gömslen, både på marken och på höjden. Ta bort avföring direkt, och byt bottensubstratet helt med några månaders mellanrum.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Det ska finnas en gradient från kallt till varmt. Luften vid solplatsen ska vara 30-32 °C och den kalla änden 24-26 °C, och hela terrariet bör rymma zoner mellan 24 och 32 °C. Använd minst två halogenlampor eller infraröda värmelampor sida vid sida, så att hela det hoprullade djuret värms jämnt, och lägg en ljus sten eller en bit trä som solplats. Lampor över nät är säkrast.

Sitter de inne i terrariet ska de ha ett skyddande galler. Använd klara eller vita lampor, inte färgade.

Värmemattor och värmekablar kan bara vara ett komplement och ska alltid ha termostat. Djuret använder oftast bara solplatsen under matsmältningen.

Stäng av all värme på natten, så att temperaturen sjunker till 20-24 °C. Är rummet kallare ska en ljusfri värmekälla med termostat komplettera. Djur av den sydamerikanska nominatformen har nytta av en årstidsrytm: omkring 14 timmars dag på sommaren och omkring 8 timmars dag och 24-26 °C på vintern. Rytmen är nödvändig för avel.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 55-75 % och variera något. Kortvarigt över 70 % skadar inte om terrariet får torka ut, medan ihållande fukt ger mögel. Före hudömsning kan 75-85 % hjälpa djuret att ömsa i ett stycke. Mät med en digital hygrometer; analoga mätare är opålitliga.

Fuktigheten hålls genom att blanda in vatten i botten, genom ett stort, tungt vattenkärl som djuret kan ligga i, genom duschning eller ett dimsystem eller bevattningssystem och genom ett fuktigt gömsle med sphagnum i den kalla änden. Vattenkärlet ska vara så tungt att det inte välter och ska rengöras och desinficeras varje gång djuret har avföring i det. Ett lågt vattenkärl är säkrast för unga djur, som kan drunkna i ett djupt kärl.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och behöver inte kraftigt ljus, men UVB rekommenderas. Den hör till Ferguson-zon 2: tillfälligt solbad. Målet är ett UV-index på 2-3 vid solplatsen. Ett T5 HO-rör på 5-6 % UVB över nät ska sitta 25-35 cm över djurets rygg på solplatsen, utan nät 35-45 cm. Kontrollera med en UV-mätare, och byt röret var 12:e månad, även om det lyser.

Tänd ljuset omkring 13 timmar på sommaren och 11 timmar på vintern. Det får inte vara ljus på natten, eftersom djurets ögon är anpassade till mörker och ljus stör dag-nattrytmen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

B. constrictor är en köttätare och ska ha hela bytesdjur. Unga djur får möss och små råttor, och vuxna djur får råttor, unga kaniner, marsvin, kycklingar och vaktlar. Variation är hälsosamt. Använd upptinade, frysta bytesdjur: de är säkrare än levande, som kan bita och skada ormen. Erbjuds levande byten ska bytet tas bort om det inte har ätits efter 15-30 minuter.

Bytets vikt får högst vara 10 % av ormens vikt, och det får inte vara tjockare än ormens bredaste ställe. Boor tål stora bytesdjur sämre än pytonormar, och för stort byte ger uppkastning, som kan skada eller döda djuret. Efter måltiden ska man högst se en svag buckla.

Utfodringsfrekvens: - Under 12 månader: var 10:e-12:e dag. - 12-18 månader: var 12:e-14:e dag. - 18-30 månader: var 2:a-3:e vecka. - 2,5-3 år: var 3:e-4:e vecka. - 3-4 år: var 4:e-6:e vecka. - Över 4 år: var 4:e-8:e vecka.

Små måltider och en långsam ämnesomsättning är hälsosamt, och för täta måltider ger fetma. Vänta en vecka efter hemkomsten innan första utfodringen, och undvik hantering i 48 timmar efter en måltid. Växtföda kan ormen inte smälta. Uppfödda foderdjur kan sakna D-vitamin, så pudra då och då bytet lätt med ett kalk- och vitamintillskott.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

B. constrictor är en klok, individuell orm. Vissa djur tål och tycker om hantering, andra vill helst ha ro. Ungar och unga djur är ofta nervösa och kan väsa och bita. Konsekvent, mild hantering gör dem lugna.

Ge ett nytt djur minst en vecka i fred, och vänta med hantering tills det äter regelbundet. Börja med några minuter och öka gradvis. Tvätta händerna före och efter. Knacka djuret försiktigt på huvudet med en pappersrulle eller en ormkrok, så att det vet att det gäller hantering och inte föda, och lyft det underifrån med en hand under framkroppen och en under bakkroppen. Djuret slingrar sig runt armen för att hålla balansen, och det är inte en attack.

Hantera inte djuret när ögonen är blåaktiga före hudömsning, på utfodringsdagen eller inom 48 timmar efter en måltid. Vuxna djur över 2 m hanteras tillsammans med en annan vuxen. Låt aldrig barn vara ensamma med djuret.

Håll djuren var för sig. Arten är solitär, och två djur i samma terrarium kan äta upp varandra. Parning är undantaget, och djuren ska skiljas åt efter en period.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är tydligt större än hanarna, men utöver storleken går könen inte att skilja åt säkert på utseendet. Könet bestäms med en sond, som en veterinär eller en erfaren uppfödare bör använda. Hanar är könsmogna efter omkring 18 månader, men bör vara minst 120 cm innan de sätts i avel. Honor bör vara omkring 3 år och väga minst 3,5 kg. Dräktigheten belastar honan, så hon ska vara i god kondition. Siffrorna är lånade från *Boa imperator*.

PARNING

I naturen parar sig arten under torrperioden, från april till augusti, och hanarna kan para sig med flera honor. Bara omkring hälften av honorna förökar sig ett givet år, och honor i dålig kondition försöker inte.

I fångenskap kräver avel en årstidsrytm. Receptet här är lånat från *Boa imperator*. Från juni till oktober hålls luften på 28-29 °C, och i oktober sänks den till 24-28 °C. Ge djuren en måltid en vecka innan, eftersom hanarna äter lite eller inget alls under den svala perioden; därefter erbjuds mindre bytesdjur varje vecka. En fjärdedel av terrariet hålls på omkring 31 °C, så att honan kan mogna äggen och smälta maten, och det förebygger luftvägsinfektion. Hanarna sätts in till honorna från sen oktober till mars, och temperaturen höjs gradvis från mars till maj. Håll djuren åtskilda under utfodring.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

B. constrictor föder levande ungar. Ägglossningen syns som en kraftig uppsvällning mitt på kroppen som liknar en stor måltid. Två till tre veckor senare ömsar honan hud, och dräktigheten räknas från denna hudömsning och varar omkring 100-120 dagar. Ungarna kommer inom omkring fyra månader efter ägglossningen.

En kull är 10-65 ungar, typiskt omkring 16-25, och vissa kan vara dödfödda eller obefruktade ägg. Honan får högst en kull per år, och en hona får typiskt tre till fem kullar under sitt liv i fångenskap. Siffrorna gäller *Boa constrictor* i den gamla, breda betydelsen, som också omfattar *Boa imperator*.

INKUBATION

Det finns inga ägg att ruva, eftersom arten föder levande ungar. Under dräktigheten ska honan ha en tydlig värmegradient med en varm plats, men hon får inte överhettas. Ge henne friskt vatten och ro. Ungarna föds i en tunn hinna som de snabbt kommer ut ur, och är självständiga från första dagen. Ta bort dödfödda ungar och obefruktade ägg. Honor kan i sällsynta fall få ungar utan hane (partenogenes); det har påvisats hos arten.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nyfödda ungar är omkring 40-50 cm och självständiga från födseln. Håll dem först tillsammans i en ventilerad låda med fuktig botten, gömslen och ett lågt vattenkärl. Efter omkring 10 dagar ömsar de hud första gången, och då ska de flyttas var och en till sin låda eller sitt terrarium. Första måltiden är en liten mus omkring två veckor efter födseln, därefter en mus varje vecka de första månaderna. Ungarna ömsar hud var 1:a-2:a månad och kan tredubbla längden under första året, så de ska flyttas regelbundet till större terrarier.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på fel i uppsättningen. Typiska problem är:

- Uppkastning vid för stora bytesdjur, för tidig hantering efter en måltid eller för låg temperatur. Uppkastning belastar djuret och kan vara dödlig.
- Fetma vid för täta måltider eller för stora bytesdjur.
- Kvalster (*Ophionyssus natricis*) och inre parasiter, särskilt hos vildfångade djur. Använd uppfödda djur, och sätt nya djur i karantän.
- Problem med hudömsning vid för torr luft: använd ett fuktigt gömsle.
- Tilltäppt tarm vid bottensubstrat, för låg temperatur eller torka.
- Luftvägsinfektion vid för kall eller fuktig luft: djuret andas med öppen mun eller har snor.
- Mögel och bakterier vid för ihållande fukt.

Väg djuret regelbundet och för dagbok över vikt, utfodring och hudömsning. En plötslig viktnedgång är ofta det första tecknet på sjukdom. Reptiler döljer sjukdom, så sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret inte äter, tappar i vikt eller verkar slött.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.